

V Bruselu dne 20.5.2020
COM(2020) 500 final

**SDĚLENÍ KOMISE, EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A
SOCIÁLNÍMU VÝBORU, VÝBORU REGIONŮ A EVROPSKÉ INVESTIČNÍ BANCE**

Evropský semestr 2020 – Doporučení pro jednotlivé země

ÚVOD

Evropská unie čelí bezprecedentnímu hospodářskému otřesu v důsledku pandemie COVID-19. Zdravotní opatření a opatření omezující volný pohyb osob a jejich následný dopad na výrobu, poptávku a obchod snížily hospodářskou aktivitu a vedly ke zvýšení nezaměstnanosti, prudkému poklesu příjmů korporací, zvýšení schodků veřejných financí a k prohloubení rozdílů uvnitř členských států i mezi nimi navzájem.

Silná a koordinovaná hospodářská reakce v Evropě má zásadní význam. Je nezbytné co nejvíce omezit nepříznivé hospodářské a sociální důsledky krize, jakoukoliv roztržičnost jednotného trhu a značné ekonomické rozdíly a nerovnováhy v rámci EU.

Těžištěm evropského sociálně tržního hospodářství je konkurenceschopná udržitelnost, jak je popsána v roční strategii pro udržitelný růst. Členské státy by se měly i nadále zaměřovat na čtyři aspekty konkurenceschopné udržitelnosti: ekonomickou stabilitu, sociální spravedlnost, udržitelnost životního prostředí a produktivitu a konkurenceschopnost, a zároveň by měly klást zvláštní důraz na problematiku zdraví. Takový hospodářský program by pomohl EU a jejím členským státům dosáhnout cílů udržitelného rozvoje OSN a směřovat ke klimatické neutralitě v roce 2050.

Hodnota jednotného trhu se projevuje zejména v dobách krize, protože umožňuje, aby se základní produkty, služby a pracovníci dostali k těm, kteří je potřebují nejvíce. Jeho integritu však vážně oslabilo některá vnitrostátní opatření, jejichž cílem je omezit šíření pandemie. Aby se co nejlépe využil potenciál jednotného trhu pro hospodářské oživení, musí se souběžně s postupným rušením omezení pracovat na jeho posílení a zvýšení jeho odolnosti v časech budoucích.

Evropský semestr je nyní obzvláště potřebný vzhledem k rozsahu otřesu a bezprecedentní povaze opatření přijímaných členskými státy v oblasti hospodářské politiky¹. Zajištění účinné koordinace hospodářských politik v EU má zcela zásadní význam. Proces semestru umožňuje členským státům diskutovat o svých politických krocích, vyměňovat si osvědčené postupy a dohodnout se na společném postupu v souladu se sdělením Komise ze dne 13. března 2020 a plánem na oživení Evropy ze dne 24. dubna 2020.

V letošním procesu evropského semestru se projevuje, že se členské státy musí zaměřit jednak na okamžitá opatření k řešení a zmírnění socioekonomického dopadu pandemie, jednak na opatření k obnovení hospodářské činnosti bezpečným způsobem. Mezi naléhavé priority patří otázky zdraví, podpora příjmu pro dotčené pracovníky, zajištění likvidity pro podniky (zejména malé a střední) a opatření na povzbuzení stejnoměrného oživení a zachování integrity jednotného trhu.

Při nastartování hospodářství by se členské státy měly zaměřit na takovou strategii oživení, která nastolí cestu k zelené a digitální transformaci v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu. Přejít k udržitelnějšímu hospodářskému modelu založenému na digitálních a čistých technologiích může Evropě zajistit vůdčí postavení na poli

¹ https://ec.europa.eu/info/files/policy-measures-against-spread-coronavirus_en

transformace. Je třeba se zaměřit zejména na investiční projekty v pokročilé fázi přípravy, na které lze předsunout finanční prostředky z různých iniciativ v rámci plánu EU na oživení hospodářství. Navíc se členské státy musí vypořádat s rostoucími nerovnostmi a podpořit fyzický a lidský kapitál prostřednictvím reformy a prorůstových investic. Měly by rovněž chránit jednotný trh, zajistit odolné a udržitelné dodavatelské řetězce a nadále prosazovat volný a spravedlivý obchod na celém světě. Světový ekonomický výhled se zhoršuje, což bude mít dopad na hospodářství EU, nicméně zachování vzájemně otevřených trhů by oživení napomohlo. Pokud by se zhoršily podmínky, měly by členské státy rovněž zajistit makroekonomickou stabilitu. Vzhledem k bezprecedentním opatřením v oblasti hospodářské politiky, která přijaly jednotlivé státy, a významnější pozici veřejného sektoru v hospodářství bude důležitou úlohu hrát účinná veřejná správa a boj proti korupci a daňovým únikům.

1. HOSPODÁŘSKÝ VÝHLED

V letošním roce hospodářství EU navzdory rychlé a komplexní politické reakci na národní i evropské úrovni pravděpodobně zaznamená recesi historických rozměrů. Hospodářská prognóza z jara 2020 předpokládá rekordní 7,5% pokles hospodářství EU v roce 2020 a nárůst o 6 % v roce 2021, což je o devět procentních bodů méně než předpokládala hospodářská prognóza z podzimu 2019. Pandemie a související opatření omezující volný pohyb osob závažně ovlivnily spotřebitelské výdaje, průmyslovou výrobu, investice, obchod, kapitálové toky a dodavatelské řetězce. Opatření omezující volný pohyb osob by se mohla zmírnit v nadcházejících měsících, což by mělo vytvořit prostředí pro stabilní oživení. S ohledem na velmi vysokou nejistotu a rizika nepříznivého hospodářského vývoje se však v současné době nepředpokládá, že by hospodářství EU do konce roku 2021 v plném rozsahu dohnalo ztráty z letošního roku.

Pandemie zasáhla všechny členské státy, její hospodářské důsledky se však liší. Otřes, pokud jde o hospodářství EU, je stejnoměrný v tom ohledu, že pandemie zasáhla všechny členské státy, nicméně jak rozsah zpomalení v roce 2020 (od -4,2 % v Polsku do -9,7 % v Řecku), tak intenzita oživení v roce 2021 se budou stát od státu značně lišit. Hospodářské oživení jednotlivých členských států nebude záviset pouze na vývoji pandemie v dané zemi, ale také na odolnosti a struktuře jejího hospodářství a schopnosti reagovat přijetím stabilizačních opatření. Vzhledem k vzájemné provázanosti ekonomik zemí EU bude mít na dynamiku oživení v každém členském státě vliv také intenzita oživení v ostatních členských státech.

Koordinovaná reakce je nutná. Pro minimalizaci hospodářských škod, zajištění odpovídající ochrany zdraví a rychlé a stabilní oživení, které do ekonomiky přinese udržitelný a inkluzivní růst, bude zcela zásadní to, zda budou politické kroky EU a členských států nadále efektivní. Bezpečné otevření ekonomik se neobejde bez opatření v oblasti zdravotní péče a civilní ochrany, kterým je třeba věnovat zvláštní pozornost. Zda v roce 2021 dojde k hospodářskému oživení, bude do značné míry záviset na schopnosti členských států bezpečně a trvalým způsobem nastartovat hospodářskou činnost prostřednictvím nezbytného testování, trasování kontaktů a dalších opatření na ochranu zdraví.

Práce na zkrácený úvazek, mzdové dotace a podpora podniků pomohou omezit úbytek pracovních míst, pandemie však bude mít na trh práce výrazně nepříznivý dopad. Podle prognóz se míra nezaměstnanosti v EU oproti roku 2019, kdy dosahovala 6,7 %, v roce 2020 zvýší na 9 % a následně v roce 2021 klesne přibližně na 8 %.

Některé členské státy zaznamenají výraznější nárůst nezaměstnanosti než jiné, neboť velký podíl jejich pracovní síly závisí na odvětvích, jako je cestovní ruch, a je tudíž obzvláště zranitelný.

Členské státy ve snaze omezit hospodářské škody způsobené pandemií zareagovaly rozhodným přijetím fiskálních opatření. Tzv. automatické stabilizátory, jako jsou dávky sociálního zabezpečení, doplněné o diskreční fiskální opatření, zvýší veřejné výdaje. V důsledku toho se dá očekávat, že celkový rozpočtový schodek veřejných financí v eurozóně a EU jako celku skokově vzroste z 0,6 % HDP v roce 2019 na přibližně 8,5 % v roce 2020, načež by měl v roce 2021 klesnout na přibližně 3,5 %. V důsledku kombinace vyššího zadlužení a nižšího HDP se rovněž zvyšuje poměr veřejného dluhu k HDP, který od roku 2014 setrvale klesal. V eurozóně by se měl oproti roku 2019, kdy dosahoval 86 %, v roce 2020 zvýšit na 102,75 % a následně by pak měl v roce 2021 klesnout na 98,75 %. V celé EU by pak měl v letošním roce narůst na přibližně 95 % (v roce 2019 dosahoval 79,4 %) a následně by pak měl v příštím roce (2021) klesnout na 92 %.

Krise bude mít významný dopad na sociální podmínky, zejména pokud jde o zranitelné skupiny. Prioritou je zmírnit sociální dopady a zabránit trvalému nárůstu chudoby a nerovností, a proto musí nynější i budoucí opatření chránit všechny pracovníky bez rozdílu. Nejvíce budou pravděpodobně zasaženi ti, kteří byli ohroženi již před krizí (např. pracovníci se smlouvou na dobu určitou, s nízkou kvalifikací, s nedobrovolným částečným úvazkem, osoby samostatně výdělečně činné a migrující pracovníci), a to i kvůli nerovnému přístupu k digitální infrastruktuře a dovednostem. Je důležité zohlednit také specifické potřeby mnoha pracovníků v zásadních profesích, které stojí v první linii boje proti pandemii COVID-19, neboť i oni patří ke zranitelným skupinám.

V současné situaci také hrozí prohloubení ekonomických a sociálních rozdílů včetně regionálních a územních, uvnitř členských států i mezi nimi. Posun poptávky a schopnost podnikového sektoru se zotavit se projeví v regionech a na územích uvnitř členských států nestejně z důvodu jejich různé odvětvové specializace. Zřejmě nejvíce utrpí služby vyžadující přímý kontakt se zákazníky, což se projeví zejména snížením obrátu a zaměstnanosti v malých a středních podnicích. Členské státy s výrazným fiskálním prostorem si mohou dovolit podporovat podniky a domácnosti štedřeji a po delší dobu než státy, které mají fiskální prostor menší. Rovněž budou mít lepší předpoklady k tomu, aby absorbovaly vyšší schodek veřejných financí a míru zadlužení za situace, kdy bude nutné zajistit kvalitní zdravotní péči a dlouhodobé sociální zabezpečení pro zasažené osoby. V členských státech se obecně projeví jejich rozdílná schopnost financovat investice nezbytné k oživení hospodářství a ekologickou a digitální transformaci. Tyto rozdíly by mohly vést k narušení rovných podmínek na jednotném trhu a ke zvýšení rozdílů v životní úrovni.

Rámeček č. 1: Aktuální informace o dohledu v rámci Paktu o stabilitě a růstu v souvislosti s obecnou únikovou doložkou

Vzhledem k nyní zcela zjevné závažnosti hospodářského útlumu v důsledku rozšíření onemocnění COVID-19 dospěla Komise ve sdělení ze dne 20. března 2020 k závěru, že současné podmínky umožňují aktivaci obecné únikové doložky. Obecná úniková doložka nepozastavuje postupy v rámci Paktu o stabilitě a růstu. Členskými státy však dovoluje odchýlit se od rozpočtových požadavků, které by se uplatňovaly za normálních okolností, a Komisi a Radě umožňuje provádět v rámci paktu nezbytná opatření pro koordinaci politik.

Souběžně s posouzením letošních programů stability a konvergenčních programů podnikla Komise v rámci Paktu o stabilitě a růstu řadu kroků.

Komise přijala zprávy podle čl. 126 odst. 3 SFEU pro všechny členské státy s výjimkou Rumunska, na něž se již uplatňuje nápravná složka tohoto paktu. V těchto zprávách se základě plánů členských států nebo prognózy Komise z letošního jara posuzuje, jak členské státy plní kritérium schodku v roce 2020. Ve zprávách pro Francii, Belgie, Kypr, Řecko, Itálii a Španělsko se rovněž posuzuje plnění kritéria schodku v roce 2019, a to na základě údajů o plnění rozpočtu. Zprávy se zabývají všemi důležitými faktory a zohledňují rozsáhlý a nejistý makroekonomický a fiskální dopad rozšíření onemocnění COVID-19.

Rozšíření onemocnění COVID-19 má mimořádný makroekonomický a fiskální dopad, jehož rozsah se dosud plně neprojevil. To vytváří mimořádnou nejistotu i z hlediska nastavení věrohodného směru fiskální politiky, která se bude muset nadále orientovat na odstranění mezery výstupu, ale zároveň zajistit udržitelnost veřejného dluhu a v konečném důsledku nápravu nadměrného schodku. Vzhledem k této situaci Komise konstatuje, že v tento okamžik není namíste přijmout rozhodnutí o postupu při nadměrném schodku vůči členským státům.

Jediným členským státem, vůči němuž je postup z důvodu nadměrného schodku již veden, je Rumunsko. Dne 3. dubna 2020 rozhodla Rada o existenci nadměrného schodku v Rumunsku a doporučila této zemi odstranit stávající nadměrný schodek nejpozději do roku 2022. Rada stanovila Rumunsku lhůtu do 15. září 2020, aby přijalo účinná opatření a podalo podrobnou zprávu o konsolidační strategii, kterou hodlá k dosažení těchto cílů uplatnit.

Komise znovu posoudí rozpočtovou situaci členských států na základě letošní podzimní hospodářské prognózy a návrhů rozpočtového plánu, které mají členské státy eurozóny předložit do 15. října.

2. HLAVNÍ CÍLE DOPORUČENÍ PRO ROK 2021

V dnešních doporučeních se odráží nová socioekonomická realita krize způsobené onemocněním COVID-19. Nynější evropský semestr se s cílem podpořit členské státy v dalším zvyšování odolnosti jejich ekonomik zaměřuje na dvě oblasti²:

- **Okamžitá reakce hospodářské politiky s cílem řešit a zmírnit zdravotní a socioekonomický dopad rozšíření onemocnění COVID-19** (v krátkodobém horizontu). Tyto priority zahrnují zachování zaměstnanosti, podporu příjmu pro dotčené pracovníky, veřejné výdaje na zdraví, opatření v oblasti likvidity pro podnikatelský sektor (zejména pro malé a střední podniky) a ochranu toku základního zboží na vnitřním trhu. Fiskální prvky doporučení pro jednotlivé země odrážejí aktivaci obecné únikové doložky v Paktu o stabilitě a růstu.
- **Obnovení hospodářské aktivity a nastartování růstu, podpora ekologické a digitální transformace** (v krátkodobém až střednědobém horizontu). Po zvládnutí bezprostředního vážného dopadu pandemie bude důležité se zaměřit na to, jak pozvednout hospodářství. Vyžadovat to bude účinnější a silnější sociální stát, aktivní politiku na trhu práce a rozvoj dovedností. Zprávy o jednotlivých zemích mohou poskytnout informace o oblastech, které budou mít po ukončení současné mimořádné situace (např. omezení volného pohybu osob) růstový potenciál.

Oživení by se mělo řídit rámcem představeným v roční strategii pro udržitelný růst³, který se odvíjí od koncepce tzv. udržitelné konkurenceschopnosti, s důrazem na ekonomickou stabilitu, sociální spravedlnost, udržitelnost životního prostředí, produktivitu a konkurenceschopnost. Doporučení, která byla dnes členským státům vydána, pokrývají všechny tyto čtyři aspekty.

Pandemie zdůraznila vzájemnou provázanost hospodářské, sociální a environmentální sféry a potřebu komplexní strategie pro oživení. Proto je vysoce důležité začlenit do evropského semestru koordinace hospodářských politik cíle udržitelného rozvoje Organizace spojených národů. Všechna doporučení pro jednotlivé země se týkají strukturálních reforem i investic. Nadále jsou relevantní doporučení z roku 2019, která by se měla zohlednit v rámci fondů EU, zejména politice soudržnosti. Evropský semestr pomůže dostat do popředí politické agendy otázky související s cíli udržitelného rozvoje a politická doporučení, což může přispět k rozvoji udržitelného hospodářství v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu a roční strategií pro udržitelný růst.

Jedním ze zásadních prvků letošního semestru s novou orientací je monitorování schopnosti členských států účinně reagovat na krizi.

² Některé důležité strukturální problémy jsou tento rok uvedeny v bodech odůvodnění. Jedná se o problémy s významnými strukturálními dopady ve střednědobém horizontu, které jsou i nadále důležité a během oživení budou postupně nabývat na významu.

³ COM(2019) 650 final.

Krise v důsledku COVID-19 ovlivnila fungování jednotného trhu se zbožím, protože vedla k uzavření hranic a zasáhla vývoz. Vnitrostátní omezení na vývoz klíčových produktů pro boj proti pandemii, jako jsou osobní ochranné prostředky, ventilátory a léky, narušují společný boj proti pandemii. Ačkoli řada členských států nakonec svá omezení z podnětu Komise zrušila, mohou přetrvávající neodůvodněná a zbytečná omezení v některých zemích zhoršit narušení dodavatelských řetězců a vést ke zvýšení cen a nedostatku zboží. Za účelem pokrytí aktuálních potřeb byly podniknuty kroky ke zvýšení místní produkce i dovozu ze třetích zemí. Vzhledem k naléhavosti situace musí být jednotný trh chráněn před výrobky, které nevyhovují příslušným normám. Role orgánů dozoru nad trhem a celních orgánů je v tom zcela zásadní.

Pro jednotný trh je prospěšné, aby dobře fungovaly dodavatelské řetězce v EU i jinde na světě. Vzhledem ke globální povaze dodavatelských řetězců, zejména pokud jde o kritické zboží (včetně zdravotnických potřeb), a k závazku EU podniknout ekologickou a digitální transformaci, je třeba se zaměřit zejména na odolnost a udržitelnost těchto řetězců. Také je třeba diverzifikovat naše dodavatelské řetězce a zvýšit kapacity pro výrobu kritického zboží přímo v EU.

Fungování jednotného trhu se službami trpí nepřiměřenými regulačními omezeními, zejména pokud jde o maloobchod a stavebnictví. Celkově krize nejvíce zasáhla odvětví služeb v důsledku zhroucení poptávky a opatření omezujících volný pohyb osob, která brání mnoha podnikům fungovat. Je to ale také odvětví s největším potenciálem oživení. Snížení regulačních a administrativních překážek bude mít zcela zásadní význam. Nejvíce postiženým odvětvím, jako je maloobchod, cestovní ruch, kultura a pohostinství, by pomohlo poskytnutí další flexibility ve vnitrostátních právních předpisech.

Pandemie COVID-19 vedla řadu členských států k přijetí opatření s dalekosáhlými důsledky pro pohyb osob na svém území i přes hranice. Téměř všechny členské státy EU zavedly dočasné kontroly na vnitřních hranicích. Vedle toho se na vnějších hranicích Unie začala uplatňovat omezení na cesty, jež nejsou nezbytně nutné. Uzavření vnitřních hranic v EU se dotklo zejména pracovníků, kteří potřebují za prací dojíždět do jiného členského státu. Jedná se zejména o příhraniční pracovníky, ale i pracovníky vyslané nebo sezónní. Ve snaze řešit závažné problémy, které byly zavedením kontrol na vnitřních hranicích a cestovních omezení způsobeny, a snížit jejich dopad na fungování vnitřního trhu zajistila Komise koordinaci na úrovni EU a vypracovala příslušné pokyny⁴.

2.1 Stabilita

Dohled v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze má zásadní význam⁵. V letošních doporučeních se odráží nutnost zvládnout pandemii a podnitit hospodářské oživení jako důležitý krok k tomu, aby se v budoucnu zabránilo vzniku nových nerovnováh. Doporučení se zaměřují na řešení slabých míst i strukturálních problémů. V rámci postupu při makroekonomické nerovnováze bude i nadále probíhat zvláštní monitorování zaměřené na vývoj politiky v příslušných oblastech. Makroekonomický vývoj v celé EU bude znovu posouzen v příští zprávě mechanismu varování.

Očekává se, že v roce 2020 prudce vzroste veřejný dluh, a to po období setrvalého poklesu, které trvalo od roku 2015. S využitím plné fiskální flexibility, kterou dovoluje rámec EU, přijaly členské státy rozsáhlá opatření ke zvýšení kapacity systémů zdravotní péče a k poskytování pomoci těm občanům a odvětvím, která jsou zasažena nejvíce. Tato opatření povedou v roce 2020 spolu s poklesem ekonomické aktivity a nízkou inflací k podstatně vyšším schodkům veřejných financí a rozsáhlejšímu zadlužení. Členské státy také připravily významná opatření na podporu likvidity a úvěrové záruky, z nichž pro vládní instituce vyplývají podmíněné závazky.

Ve fiskálních prvcích doporučení pro jednotlivé země se odráží aktivace obecné únikové doložky, přičemž se doporučuje přijmout veškerá opatření nezbytná k účinnému řešení pandemie, ochraně hospodářství a k podpoře následného oživení. Pokud to hospodářské podmínky dovolí, fiskální politiky by se měly zaměřit na dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic, zajištění udržitelnosti dluhu a zároveň na zvýšení investic.

Koordinaci rozpočtových politik během tohoto prudkého hospodářského propadu usnadňuje bezprecedentní aktivace obecné únikové doložky. Očekávaný prudký hospodářský propad v důsledku rozšíření onemocnění COVID-19 vedl Komisi k závěru, že stávající podmínky odůvodňují aktivaci obecné únikové doložky. Ministři financí

⁴ COVID-19 – Pokyny pro opatření v oblasti správy hranic za účelem ochrany zdraví a zajištění dostupnosti zboží a základních služeb (COM(2020) 1752 final), Pokyny k výkonu volného pohybu pracovníků během šíření onemocnění COVID-19 (C(2020) 2051). Přehled všech pokynů je uveden zde: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_en

⁵ V únoru byla zjištěna nadměrná makroekonomická nerovnováha u tří zemí (Řecko, Kypr a Itálie) a nerovnováha u devíti zemí (Chorvatsko, Francie, Německo, Irsko, Portugalsko, Nizozemsko, Rumunsko, Španělsko a Švédsko).

členských států s tímto stanoviskem souhlasili. Obecná úniková doložka nepozastavuje postupy v rámci Paktu o stabilitě a růstu, umožňuje však Komisi a Radě v jeho mezích podniknout nezbytná opatření pro koordinaci politik a přitom se odchýlit od rozpočtových požadavků, které by se uplatňovaly za normálních okolností. Členskému státu konkrétně umožňuje dočasně se odchýlit od postupu korekce směřujícího k dosažení střednědobého rozpočtového cíle, pokud to neohrozí udržitelnost veřejných financí ve střednědobém horizontu.

Cílem fiskálních pokynů v jarním balíčku je koordinovat fiskální politiku v bezprostřední krizové fázi i ve fázi hospodářského oživení. V zájmu usnadnění oživení je ve všech členských státech nyní odůvodněna orientace fiskální politiky více podporující růst. Zároveň by ve střednědobém horizontu měla být zachována fiskální udržitelnost. Členské státy by měly zejména, pokud to hospodářské podmínky dovolí, provádět fiskální politiky zaměřené na dosažení obezřetných střednědobých fiskálních pozic a zajistit udržitelnost dluhu.

Členské státy nyní přijímají bezprecedentní fiskální balíčky, a proto by rovněž měly věnovat pozornost kvalitě veřejných financí a vymezení správných priorit, pokud jde o investice a produktivní výdaje. Vzhledem k těmto bezprecedentním fiskálním balíčků přijatým v členských státech a z toho plynoucí zvýšené úloze veřejného sektoru v hospodářství je navíc velmi důležité, aby veřejná správa fungovala účinně a efektivně. Členské státy, které zajistí řádné finanční hospodaření s veřejnými financemi, se z krize vzpamatují rychleji. Veřejné výdaje a investice jsou důležité pro podporu ekologické a digitální transformace, která může probíhat například formou zelených a digitálních veřejných zakázek a sestavování rozpočtu s ohledem na environmentální cíle.

Po vypuknutí epidemie Covid-19 zaznamenaly celosvětové finanční trhy prudké cenové propady a zvýšenou volatilitu. Akciové, dluhopisové i komoditní trhy negativně zasáhly zhoršující se ekonomické podmínky a vyšší nejistota. Fungování trhů a finančních institucí ale dosud dotčeno nebylo. Ke zmírnění dopadu této epidemie významně napomáhá veřejná politika a kroky Evropské centrální banky (ECB) a dalších měnových orgánů po celém světě. ECB prostřednictvím různých nástrojů, např. svého nouzového pandemického programu nákupu aktiv veřejného a soukromého sektoru, uvolnila likviditu ve výši jednoho bilionu EUR (8,5 % HDP eurozóny).

Riziko praní peněz trvá. Praní peněz má negativní dopady na veřejné finance a finanční stabilitu a představuje zvláštní hrozbu. K členským státům, kterým bylo již minulý rok doporučeno intenzivněji provádět nařízení o boji proti praní peněz a související dohled (Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Lotyšsko, Malta a Švédsko), přibýlo letos pět dalších (Irsko, Lucembursko, Nizozemsko, Slovensko, Finsko).

Banky hrají důležitou úlohu v udržení toku likvidity do reálné ekonomiky. S ohledem na zhoršující se hospodářskou situaci byla Evropskou komisí, ECB, Evropským orgánem pro bankovníctví a v rámci jednotného mechanismu dohledu přijata výjimečná opatření k financování domácností a podniků, aby se dokázaly vyrovnat se ztrátou příjmů. Banky budou moci fungovat podle pokynu ke kapitálové přiměřenosti podle pilíře 2 a v případě, že je měly, členské státy uvolnily proticyklické a systémové kapitálové rezervy, aby mohly lépe absorbovat ztráty a podpořit oživení prostřednictvím úvěrování. Důležité je poskytnout finanční podporu dlužníkům, kteří byli před vypuknutím krize v podstatě životaschopní. Současná recese otestuje odolnost

bankovního sektoru, neboť úspěchy dosažené při čištění rozvah bank mohou být anulovány a ve větší míře se mohou projevit i jiné problémy, např. nízká ziskovost.

Rámeček č. 2: Souhrn opatření přijatých členskými státy na podporu nejvíce dotčených pracovníků a malých a středních podniků (podpora likvidity)

V reakci na pandemii COVID-19 členské státy přijaly, prodloužily nebo oznámily bezprecedentní opatření na pomoc obzvláště zasaženým občanům a odvětvím. Opatření se řídila situací v jednotlivých zemích, ale mají společný cíl, zmírnit dopad krize ochranou pracovních míst a příjmu jednotlivců a poskytnutím podpory likvidity pro podniky, zejména malé a střední.

Na pomoc pracovníkům mnoho členských států rozšířilo a v některých případech zavedlo režimy zkrácené pracovní doby nebo dočasné nezaměstnanosti a v souvislosti s tím zvýšilo vyplácené příspěvky anebo zjednodušilo podmínky pro jejich přiznání. Tyto režimy umožňují podnikům v hospodářských obtížích snížit počet odpracovaných hodin zaměstnanců nebo zaměstnance dočasně propustit, přičemž ti pobírají (částečnou) náhradu prostřednictvím veřejné podpory příjmu. Tato opatření pomáhají předejít trvalému propuštění, zajišťují stabilní příjmy a chrání občany. Mnoho členských států rozšířilo tato opatření i na samostatně výdělečně činné osoby, aby jim nahradily ušlé příjmy. Některé členské státy rovněž přijaly opatření, která mají zabránit výpovědi z nájmu a zvyšování nájemného během pandemie.

S cílem co nejvíce zmírnit hospodářské otřesy a přispět k záchraně podniků přijala Evropská komise dočasný rámec umožňující členským státům využít plnou flexibilitu v rámci pravidel EU pro státní podporu. Členské státy navíc poskytují společně výraznou podporu likvidity prostřednictvím dotovaných půjček a vládních záruk.

Řada členských států umožňuje osobám samostatně výdělečně činným nebo malým a středním podnikům odložit daňové odvody nebo platby na sociální zabezpečení. Za účelem poskytnutí dodatečné likvidity byla také snížena výše záloh na daň nebo byly předem vráceny zápočty daně. Některé členské státy uložily za určitých podmínek dočasné zákonné moratorium na splácení soukromých a podnikových úvěrů, včetně úvěrů pro osoby samostatně výdělečně činné a malé a střední podniky.

Aby pomohla členským státům v jejich úsilí, zavedla EU rozsáhlá opatření s cílem okamžitě mobilizovat veškeré nevyužité zdroje z fondů EU a poskytnout zemím další flexibilitu, zjednodušit postupy a umožnit využít 100% míry spolufinancování z rozpočtu Unie v účetním období 2020–2021⁶.

2.2 Spravedlnost

Krise v důsledku COVID-19 má zásadní dopad na trh práce a sociální podmínky. Udeřila, právě když se situace na trzích práce začala zlepšovat. Na konci roku 2019 dosáhla míra zaměstnanosti své nejvyšší hodnoty – přes 74 % a podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením klesl na nejnižší úroveň za poslední desetiletí, ačkoli rozdíly mezi zeměmi přetrvávaly.

⁶ COM(2020) 113 final.

Očekává se, že současná krize výrazně zvýší nezaměstnanost a příjmovou nerovnost. Nezaměstnanost bude v jednotlivých odvětvích a skupinách obyvatelstva růst nerovnoměrně. Rovněž je třeba přihlídnout k demografické situaci v členských státech a na jejich trhu práce, zejména pokud jde o stárnutí populace. Přetrvávající omezení mobility nutně ovlivní pracovní podmínky, vzdělávání a odbornou přípravu a přístup ke službám. V situaci, kdy jsou nerovnosti jasně zřejmé a ještě se prohlubují, nesmí být opomenuty zranitelné skupiny. Při oživení je nutno zohlednit také genderové aspekty a zmírnit nepřiměřený dopad krize na ženy, který se projevuje nad rámec stávajících nerovností. Vodítkem pro politická opatření na úrovni EU a členských států nadále zůstanou tři rozměry evropského pilíře sociálních práv, tj. rovné příležitosti, spravedlivé pracovní podmínky a přístup k sociální ochraně.

Členské státy vyvíjejí mimořádné úsilí, aby zmírnily dopad krize na zaměstnanost a sociální oblast. Většina aktivovala stávající režimy zkrácené pracovní doby a rozšířila jejich rozsah, některé tyto režimy zavedly. Mnoho z nich rovněž vytvořilo nebo rozšířilo režimy záruk s cílem poskytnout malým a středním podnikům likviditu, ochránit pracovní místa a zajistit kontinuitu činností. Podpora společností a pracovníků tímto a podobnými způsoby bude hrát v zachování pracovních míst klíčovou roli. K jejich financování lze využít podpory z evropských strukturálních a investičních fondů a nový nástroj EU pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci (SURE), který navrhla Komise na začátku dubna a bude disponovat až 100 miliardami EUR. Z tohoto nového nástroje bude členským státům poskytnuta finanční pomoc na pokrytí nákladů na vnitrostátní režimy zkrácené pracovní doby a na jiná podobná opatření pro osoby samostatně výdělečně činné. Pro zachování pracovních míst a výroby má velký význam i pružné uspořádání práce a práce na dálku, které jsou zásadní mimo jiné pro zlepšení rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem.

Všechna pracovní místa nebude možné zachránit, ale oživení přinese i nové příležitosti. Členské státy by měly tyto strukturální změny podpořit. Na jedné straně vytváří nárůst nezaměstnanosti tlak na systémy dávek v nezaměstnanosti. V mnoha zemích se zvětšilo pokrytí podporou a prodloužila se doba jejího poskytování. Je mimořádně důležité vyplácet přiměřené dávky v nezaměstnanosti a náhradu příjmu všem pracovníkům bez ohledu na jejich postavení v zaměstnání, a nezapomenout přitom na osoby samostatně výdělečně činné. Na druhé straně bude potřeba zabezpečit účinné aktivní politiky na trhu práce, které by pomohly lidem najít během oživení vhodné pracovní místo a zaměřily se zejména na mladé lidi, dlouhodobě nezaměstnané osoby a zranitelné skupiny. Ke strukturální změně by měla přispět také opatření na podporu inovativních forem práce a podnikání, včetně v rámci sociální ekonomiky. V neposlední řadě bude pro úspěch jakékoli strategie pro ukončení mimořádných opatření a oživení hospodářství zásadní smysluplné zapojení sociálních partnerů.

Přes přijetí bezprecedentních opatření ke stabilizaci hospodářství se mnoho lidí pravděpodobně octne v situaci, kdy nebudou mít dostatečný příjem. Lze očekávat, že dlouhodobá ztráta příjmu zvýší ohrožení chudobou, zejména u zranitelných domácností, čímž se zvýší nerovnost v přístupu ke zdravotní péči, klíčovému sociálním službám a podpoře a k distančnímu vzdělávání. Relativně rizikovější jsou některé skupiny, zejména rodiny s dětmi, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby se zdravotním postižením, migranti, osoby z přistěhovaleckého prostředí a Romové. Stávající příjmové nerovnosti se pravděpodobně ještě prohloubí. Za těchto okolností je rozhodující, aby se systémy sociální ochrany rychle přizpůsobily a zlepšilo se jejich pokrytí a přiměřenost, pokud to bude potřeba. Lze uvažovat o tom, že by se prodloužila doba poskytování

dávek a uvolnily podmínky pro jejich přiznání, kdykoli to bude možné. Členské státy budou rovněž muset zvýšit účinnost sociálních výdajů a prostřednictvím odpovídajícího ověřování majetkových poměrů zajistit, aby dosáhly k osobám, které je potřebují nejvíce. Přístup k sociálním a základním službám (včetně vody, hygienického zařízení, energií a digitální komunikace) by měl být zajištěn pro všechny.

Měla by se prohloubit spolupráce mezi sociálními službami a systémy zdravotní a dlouhodobé péče. Na ochranu domácností zatížených příliš vysokými náklady na bydlení lze přijmout krátkodobá opatření, například pozastavit nucená vystěhování a zabavování majetku nebo během krize odložit platbu hypoték a nájemného pro rodiny s nízkými příjmy, přičemž je ve střednědobém horizontu nutno zachovat finanční stabilitu a motivovat ke splacení. V souladu s praktickými pokyny EU o bezpečném návratu na pracoviště⁷ je třeba uplatňovat vnitrostátní pravidla, jimiž se provádějí právní předpisy EU v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Rámeček č. 3: Zdravotní péče

Krise v důsledku COVID-19 vystavila zdravotnické systémy členských států nebývalému tlaku. Součástí okamžité reakce byla opatření ke zvýšení dodávky kritických léčivých přípravků, zvýšení kapacity laboratoří a jednotek intenzivní péče v nemocnicích, a kde to bylo možné, nábor dalších zdravotnických pracovníků.

Krise celkově zhoršila stávající strukturální problémy související s efektivností, dostupností a odolností zdravotnických systémů. Jedná se například o nedostatečné investování do zdravotnictví (včetně do připravenosti a reakce na krizové situace), nízkou koordinaci a integraci péče, slabou primární péči, přetrvávající překážky v přístupu ke zdravotní péči a neuspokojené potřeby zdravotní péče, zejména nejzranitelnějších osob, především kvůli vysokým doplatkům. Krize vyvolala další tlak na příjmy systémů zdravotní péče, což může vést k prohlubování nerovností v přístupu k péči, zejména pro znevýhodněné skupiny. V mnoha členských státech se projevil kritický nedostatek zdravotnických pracovníků z důvodu pracovních podmínek, které snižují přitažlivost této profese. Zkušenosti z členských států ukázaly potenciál elektronického zdravotnictví pro zlepšení koordinace a integrace zdravotní péče, její zefektivnění a zlepšení její dostupnosti, zejména prostřednictvím telemedicíny. Mezi opatření Komise na přímou podporu vnitrostátních systémů zdravotní péče patří výzvy k podávání nabídek na zdravotnické vybavení a potřeby v rámci dohody o společném zadávání veřejných zakázek, jakož i rezervy nouzového zdravotnického vybavení (rescEU) v rámci mechanismu civilní ochrany Unie, které umožňují vytvořit strategické zásoby základních zdravotnických potřeb v členských státech, a podpora výzkumu očkovacích látek, diagnostických metod a léčby. Podpora zdravotnických systémů je navíc jednou z oblastí, na něž se zaměřuje investiční iniciativa pro reakci na koronavirus. Členské státy mohou v rámci snižování nákladů na zdravotní péči spojených s pandemií využít evropské nástroje, např. fondy politiky soudržnosti a nástroj SURE.

⁷ Na přípravě těchto pokynů, které vypracovala agentura EU-OSHA ve spolupráci s Evropskou komisí, se podílel také tripartitní Poradní výbor pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci a Výbor vrchních inspektorů práce.

Krise zasáhla i systémy vzdělávání a odborné přípravy. Ve většině členských států byla pozastavena prezenční výuka (stejně jako učení se prací a učňovská příprava) a vyučování se částečně přesunulo na internet. Tato situace ovlivňuje výsledky účastníků vzdělávání a může zhoršit socioekonomické rozdíly a stávající strukturální problémy, pokud ji nevyváží vhodné reformy a investice. Příliš mnoho mladých lidí stále končí vzdělávání bez odpovídajících základních dovedností. Krize v důsledku COVID-19 ukázala, že je důležité, aby všichni žáci a studenti měli stejný přístup k distančnímu učení prostřednictvím vysokorychlostního připojení a IT zařízení a disponovali potřebnými digitálními dovednostmi. Investice do infrastruktury s tzv. velkým sociálním dopadem by měly směřovat do všech relevantních aspektů školství a vzdělávání, jako je modernizace školních budov (k zajištění energetické účinnosti, hygienických podmínek a omezení fyzického kontaktu mezi žáky) či počítačového vybavení. Bude-li podpořeno získání odpovídajících dovedností, zejména těch digitálních, zlepší se produktivita a odolnost pracovní síly a usnadní přechod k ekologičtějším a inteligentnějším hospodářství.

Pro úspěch, inkluzivnost a udržitelnost přijatých opatření je zásadní dobře fungující sociální dialog. Ačkoliv neexistuje žádný jednotný model, který by mohl sloužit jako příklad hodný následování, v některých členských státech zcela jasně existuje prostor pro zlepšení sociálního dialogu a větší zapojení sociálních partnerů do tvorby politik a jejich provádění.

Spravedlivé a prorůstové daňové systémy mohou pomoci podpořit hospodářské oživení tím, že přispějí k inkluzivnímu a udržitelnému růstu. Prorůstové daňové systémy mohou podnítit soukromé investice, zlepšit podnikatelské prostředí, zvýšit zaměstnanost, zmírnit nerovnosti a přispět k vybudování hospodářství odolného z hlediska životního prostředí. Zjednodušení daňového systému může navíc pomoci omezit narušení hospodářské soutěže a snížit administrativní zátěž podniků. Některým členským státům se doporučuje reformovat daňový systém, například přechodem od zdanění práce k ekologickým daním, neboť účinný a spravedlivý daňový systém je obzvláště důležitý pro podporu hospodářského oživení ve střednědobém horizontu.

Boj proti agresivnímu daňovému plánování zůstává jednoznačnou prioritou, zejména aby členské státy měly jistotu spravedlivého podílu na daňových příjmech k poskytování fiskální podpory. Praktikám agresivního daňového plánování pomůže zabránit provádění právních předpisů EU a iniciativ dohodnutých na mezinárodní úrovni do vnitrostátního práva. Určité prvky daňových systémů některých členských států, tj. Kypru, Maďarska, Irsko, Lucemburska, Malty a Nizozemska, jsou využívány společnostmi, které se k agresivnímu daňovému plánování uchylují. Těmto členským státům se proto doporučuje, aby tyto praktiky omezily.

2.3 Udržitelnost životního prostředí

Investice do oživení nabízejí příležitost k transformaci hospodářství EU a jeho pevnému ukotvení na udržitelném základě. V letošních doporučeních pro jednotlivé země jsou vymezeny oblasti, které členské státy identifikovaly jako vhodné pro představení udržitelných investic. Doporučuje se, aby příslušné orgány identifikovaly projekty připravené k investování a zdroje financování, které umožní dosáhnout klimatické neutrality a účinného využívání zdrojů v průmyslu, stavebnictví a dopravě, a zahájily přípravu nových investičních projektů, aby pokračovalo plnění programu environmentální udržitelnosti. Z široké škály politik a opatření v oblasti energetiky,

klimatu a životního prostředí jsou některé obzvláště vhodné k rychlé realizaci. Patří sem investice do malých projektů (například do dekarbonizace dopravy a zvýšení energetické účinnosti, mimo jiné renovace budov), které mohou přispět k oživení a nasměrovat ekonomiky jednotlivých zemí na cestu dlouhodobé udržitelnosti.

Zelená dohoda pro Evropu a plnění vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu jsou základem pro to, aby bylo dosaženo dlouhodobého cíle klimatické neutrality a pokryty související investiční potřeby. Podpora investic do energetické účinnosti, výroby obnovitelné energie a sítí může přispět k přechodu na konkurenceschopnější, lépe udržitelný a bezpečnější energetický systém. K hospodářskému oživení může též významně přispět energetická politika kombinující veřejné a soukromé investice.

Investice do udržitelné mobility a oběhového hospodářství představují příležitost, jak zlepšit produktivitu a podpořit ekologickou transformaci. Investice do udržitelné dopravní infrastruktury (např. městské veřejné dopravy, železnic, cyklostezek a logistických center pro intermodální dopravu) mohou zvýšit kvalitu života občanů a udržet konkurenceschopnost odvětví dopravy.

Je třeba podporovat strategické dodavatelské řetězce, které jsou kritické pro odolnost, udržitelnost a strategickou autonomii Evropy. To platí zejména pro odvětví, v nichž je dekarbonizace obtížná (např. ocelářství, chemický průmysl a hodnotové řetězce v oblasti mobility) a obnovitelné zdroje energie. Cílem je vytvořit hlavní trhy a dodavatelské řetězce pro evropské výrobce čisté energie. Důležitým faktorem pro splnění tohoto cíle bude strategie pro integraci energetického systému, kterou podpoří řada iniciativ⁸.

Investice do infrastruktury s tzv. velkým dopadem mohou pomoci při řešení současných politických kompromisů a odstranění nerovnováh ve společnosti. Prostředky vyčleněné na hospodářské oživení by měly pokud možno směřovat na veřejné statky a infrastrukturu v zájmu udržitelnějšího růstu. Toho lze dosáhnout například prostřednictvím investic do udržitelné dopravní infrastruktury (např. městské veřejné dopravy, železnic a logistických center pro intermodální dopravu) způsobem, který přispěje k plnění cíle EU v oblasti klimatické neutrality, jakož i prostřednictvím investic do environmentální infrastruktury. Investice do infrastruktury s velkým sociálním dopadem by mohly zahrnovat renovaci sociálního i jiného bydlení nízkopříjmových domácností a také všechny relevantní aspekty školství a vzdělávání, např. modernizaci školních budov (k zajištění energetické účinnosti, hygienických podmínek a omezení fyzického kontaktu mezi žáky), informatické vybavení pro distanční učení či výuku odpovídajících dovedností a přístup pro znevýhodněné žáky. V zájmu ochrany zdraví je také důležité řešit problémy v oblasti životního prostředí a změny klimatu. Zásadní v řešení problematiky znečištění ovzduší jsou investice v rámci Zelené dohody pro Evropu.

Širší využívání digitálních technologií může přinést řešení, která pomohou ekologičtěji organizovat naše ekonomiky a společnosti. Může být záhodno zvážit

⁸ K iniciativám, které mají čistou energii podpořit, patří Evropská bateriová aliance, připravovaná Evropská aliance pro čistý vodík, Aliance pro nízkouhlíkový průmysl, Ekosystém obnovitelných zdrojů energie a strategie pro energii z obnovitelných zdrojů. K posílení odolnosti přispěje i účinnější využívání zdrojů prostřednictvím plnění akčního plánu pro oběhové hospodářství.

změny životního stylu a pracovních postupů, zejména pokud sníží environmentální stopu a přispějí k rovnováze mezi pracovním a soukromým životem.

2.4 Produktivita a konkurenceschopnost

Silnější růst produktivity je nutný pro zvýšení konkurenceschopnosti Evropy a její nasměrování k solidnímu oživení, ale současná krize tento růst ve střednědobém horizontu ohrožuje, což může být ještě umocněno napětím v globálních hodnotových řetězcích. Pokud se podniky přizpůsobí, může jejich produktivita značně vzrůst. Ke zvýšení produktivity může rovněž přispět digitalizace, elektronické obchodování, elektronická veřejná správa a elektronické zdravotnictví, rozvoj nových obchodních modelů či častější práce z domova a práce na dálku.

Vhodná politická řešení mají zásadní význam pro to, aby se hospodářství vymanilo v krátkodobém horizontu z recese a ve střednědobém horizontu nebyl zasažen lidský kapitál. Mezi způsoby, kterými lze zvýšit produktivitu, patří: i) podpora inovací a šíření technologií, např. prostřednictvím investic do výzkumu a vývoje; ii) účinné prosazování pravidel hospodářské soutěže k řešení otázek tržní síly; iii) investice do kompetencí prostřednictvím lepších systémů vzdělávání a odborné přípravy; iv) dobře fungující trhy práce, které brání segmentaci dovedností a příležitostí a umožňují kariérní růst; v) zajištění řádného přidělování zdrojů v příznivém podnikatelském prostředí; vi) zlepšení fungování úřadů a veřejné správy obecně, a to i prostřednictvím účinných a nezávislých systémů soudnictví. Bude-li pokračovat nynější omezování fyzického kontaktu, může dvojí prospěch přinést podpora digitalizace a investice do informačních technologií. Významnou úlohu bude hrát produktivita při práci na dálku. Pro osoby s nízkou mírou dovedností nebo bez kvalifikace však tyto změny nemusí mít žádný přínos.

Digitální technologie mají zásadní význam a přispějí ke stabilnějšímu oživení naší společnosti i ekonomik. Nedávná opatření k omezení fyzického kontaktu podtrhla význam moderní digitální infrastruktury pro zajištění širokého přístupu k internetu a dostupnost digitálních služeb, které jsou pro každodenní život nepostradatelné. Investice do digitalizace podniků a veřejného sektoru a rozvoj datových a digitálních služeb ve veřejném a soukromém sektoru mohou umožnit práci na dálku, virtuální vzdělávání a domácí výuku. Kromě zvýšení odolnosti a produktivity může tento přechod rovněž přispět k ekologické transformaci našich ekonomik a napomoci plnému začlenění zranitelných skupin do běžných ekonomických činností. Aby byla zajištěna technologická soběstačnost Evropy a zároveň zachovány její společné hodnoty, jsou nezbytné dlouhodobé investice do výzkumu a vývoje vyspělých digitálních technologií a do pokročilých digitálních dovedností.

Investice musí směřovat i do dodavatelských řetězců. Četné průmyslové závody ukončily výrobu, jiné se musely přeorientovat. Po přerušení dodavatelských řetězců a narušení poptávky se celý systém pravděpodobně nastartuje v nové podobě (např. procesy budou přizpůsobeny vstupům jiného zeměpisného původu). Jedná se o jedinečnou příležitost, jak zajistit otevřenou strategickou autonomii Evropy, zejména prostřednictvím diverzifikace a posílení dodavatelských řetězců na celém jednotném trhu, a natrvalo zamezit riziku nedostatečného zásobování základními produkty z oblasti potravin a zdravotní péče. Zbytečnému úpadku životaschopných podniků by mohly zabránit programy kapitálového financování, které EU a vnitrostátní orgány nabízejí malým a středním podnikům, zejména těm, jež se aktivně zapojují do inovativních

projektů a mají růstový potenciál. Tyto programy by také mohly sloužit jako politické nástroje pro překonání roztržnosti průmyslu. Inovace je pro produktivitu v Evropě kritická.

Aby se oživení podařilo, musí se zohlednit rozsáhlé vazby, které propojují průmyslové ekosystémy a podniky v různých členských státech. Investice jsou také mocným nástrojem průmyslové politiky EU. Obnovení dodavatelských řetězců v EU bude vyžadovat úsilí o zvýšení efektivity. Nejistota, nižší poptávka a narušení hodnotových řetězců zvýšily náklady podniků, pro něž se jednou z výzev v krátkodobém horizontu stalo obnovení produktivity a nákladové konkurenceschopnosti. Na atraktivitě nabývají inovace snižující náklady, ale efektivita se stane výzvou pro celé hospodářství. Společenské náklady příležitosti v důsledku neefektivních veřejných výdajů budou zatěžovat podniky i občany. Lepší správa věcí veřejných, a profesionální a účinné využívání nástrojů zadávání veřejných zakázek proto budou zcela nezbytné.

3. SPOLEČNÉ ÚSILÍ ORGÁNŮ EU A ČLENSKÝCH STÁTŮ

Nynější bezprecedentní situace si vyžádala specifický přístup k evropskému semestru v letošním roce. V posledním desetiletí se evropský semestr stal osvědčeným klíčovým nástrojem pro koordinaci vnitrostátních hospodářských politik a politik zaměstnanosti. Nyní je nedílnou součástí úsilí, které EU vynakládá na omezení šíření viru, podporu vnitrostátních systémů zdravotnictví, ochranu a záchranu životů a potlačení sociálních a hospodářských dopadů pandemie. Navrhovaná doporučení se proto zaměřují především na hospodářskou politiku a politiku zaměstnanosti, jak byly přizpůsobeny novým socioekonomickým prioritám krize v důsledku COVID-19 v oblastech společného zájmu.

Tento přístup byl možný jen díky užší spolupráci mezi Komisí a členskými státy. Úzké kontakty a intenzivní dialog měly rozhodující význam pro vymezení a pochopení strategií a osvědčených postupů přijatých s cílem zmírnit a řešit socioekonomický dopad koronaviru. Na základě toho Komise s ohledem na současné hospodářské a sociální podmínky v zemích Unie aktualizovala svoji analýzu sociální a hospodářské situace v každém členském státě, kterou předkládá v letošních zprávách o jednotlivých zemích. V dubnu uspořádala dvoustranné schůzky s členskými státy formou videokonferencí a vedla s nimi nepřetržitý dialog na mnohostranné i dvoustranné úrovni, v němž sehráli důležitou roli příslušné výbory a úředníci Komise odpovědní za evropský semestr v hlavních městech.

4. EVROPSKÝ SEMESTR A ROZPOČET EU

Rozpočet EU je jednou z hnacích sil hospodářského programu Unie. Vzhledem k nebývalému hospodářskému otřesu má rozpočet EU zásadní význam pro řešení krátkodobých i dlouhodobých problémů. Víceletý finanční rámec je úzce spjat s evropským semestrem a nabízí prostřednictvím svých nástrojů rozšířenou finanční podporu na klíčové investice a reformy, které budou mít trvalý účinek na odolnost unijního hospodářství. Rozpočet EU připravuje cestu pro dvojitou výzvu v podobě ekologické a digitální transformace, přičemž chrání sociálně tržní hospodářství a sociální systémy s cílem zajistit udržitelné hospodářské oživení a urychlit konvergenci.

Z prostředků EU sice nelze uspokojit všechny investiční potřeby, unijní rozpočet však nabízí prostřednictvím finančních programů EU četné možnosti. Doporučení

pro jednotlivé země v rámci evropského semestru obsahují vodítka pro reformy a investice v několika nástrojích, jako jsou operační programy fondů politiky soudržnosti. Jejich prostřednictvím lze podpořit reformy a investice, které byly vymezeny v rámci evropského semestru a mají pro členské státy zásadní význam v tom, že mohou pomoci překonat současné ohrožení hospodářství a přispět k oživení. Zaměření reforem a investic do těchto kritických oblastí politiky oživení urychlí. Užší propojení mezi evropským semestrem a fondy politiky soudržnosti EU přinese lepší a účinnější programování, a tedy lepší a více zacílené investice, které mimo jiné napomohou rychlejšímu oživení. Tato funkční vazba zefektivňuje stávající postupy a zajišťuje větší soudržnost mezi koordinací hospodářských politik a využíváním prostředků z fondů EU. Analytické podklady evropského semestru mohou účinně určovat směr dialogu mezi členskými státy a Komisí, jenž vede k programování fondů.

Úzké propojení rozpočtu EU s evropským semestrem je zásadní pro zajištění stability, produktivity a spravedlnosti během hospodářského oživení v celé EU, jehož základem bude dvojí výzva v podobě ekologické a digitální transformace.

DALŠÍ KROKY

Komise vyzývá Evropskou radu, aby potvrdila doporučení pro jednotlivé země na období 2020–2021 a Radu, aby tato doporučení přijala. Členové Komise pověřeni hospodářskými otázkami projednají tato politická doporučení s Evropským parlamentem v každé klíčové fázi cyklu evropského semestru.

Komise rovněž vyzývá členské státy, aby je na všech úrovních plně a včas zohlednily ve spolupráci se sociálními partnery, organizacemi občanské společnosti a dalšími zúčastněnými stranami. Komise bude s členskými státy a vnitrostátními zúčastněnými stranami v rámci procesu semestru nadále spolupracovat, aby doporučené kroky získaly co nejširší podporu a podařilo se je efektivně realizovat.

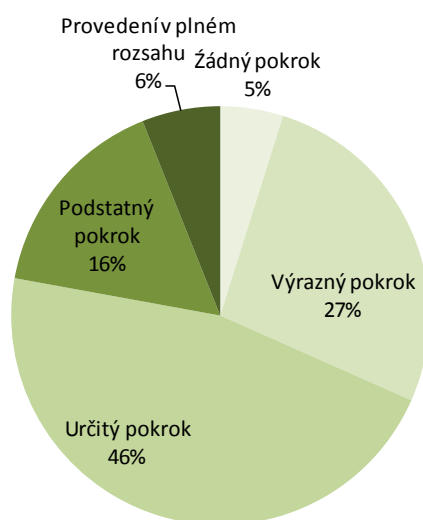
Vzhledem k nutnosti rychle nastartovat oživení vyzývá Komise členské státy, aby urychleně přijaly nový víceletý finanční rámec a na základě doporučení pro jednotlivé země připravily příslušné programy. Komise je také připravena na požádání poskytnout členským státům podporu při provádění reforem a pomoci příslušným orgánům co nejlépe využít prostředků EU.

DODATEK – POKROK PŘI PROVÁDĚNÍ DOPORUČENÍ PRO JEDNOTLIVÉ ZEMĚ

Strukturální problémy jsou nadále značné a jejich vyřešení bude rozhodující pro oživení a následný udržitelný růst. V současnosti se předpokládá, že se odolnější členské státy vzpamatují rychleji, což dokládá, jak důležité je provádět reformy.

Od zahájení evropského semestru v roce 2011 bylo dosaženo určitého pokroku v provádění více než dvou třetin doporučení pro jednotlivé země. Stejně jako v předchozích letech, provádění doporučení i nadále pokračuje stabilním způsobem (obrázek č. 1). Tempo reforem se však značně liší podle oblastí politiky. V uplynulých letech dosáhly členské státy největšího pokroku v oblasti finančních služeb, následovanými právními předpisy na ochranu zaměstnanosti. Pokrok byl naproti tomu obzvláště pomalý, pokud jde o rozšíření daňové základny a zdravotní a dlouhodobou péči, protože systémy zdravotní péče procházejí v důsledku pandemie COVID-19 zatěžkávací zkouškou.

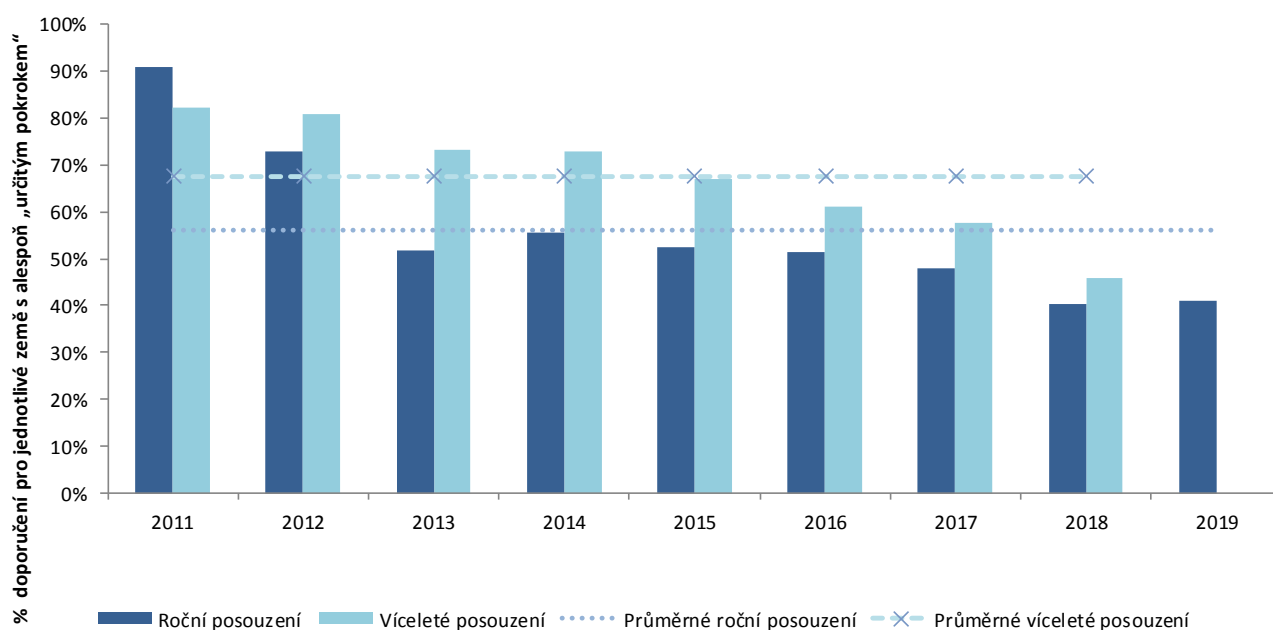
Obrázek č. 1: Míra provedení doporučení pro jednotlivé země z let 2011–2019 (současný stav)

Pozn.: Víceleté hodnocení se zabývá provedením doporučení od okamžiku, kdy byla poprvé přijata, až do doby zveřejnění tohoto sdělení v květnu 2020. Celkové hodnocení doporučení pro jednotlivé země týkajících se fiskální politiky zahrnuje dodržování Paktu o stabilitě a růstu.

Pokrok v provádění doporučení přijatých v roce 2019 je celkově pomalý. Členské státy dosáhly ve čtyřech z deseti ze svých doporučení z července 2019 alespoň „určitého pokroku“ (obrázek č. 2). Tento výsledek je ve srovnání s minulým rokem stabilní. Pokrok v jednotlivých oblastech politiky nicméně zůstává nerovnoměrný. Reformy probíhají úspěšněji ve finančních službách a aktivní politice na trhu práce, pokrok však zůstává nevýrazný u doporučení týkajících se posílení hospodářské soutěže ve službách a dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí včetně důchodů.

Obrázek č. 2: Provedení doporučení pro jednotlivé země: roční hodnocení v jednotlivých letech po sobě následujících letech od roku 2011 oproti provedení k dnešnímu dni

Pozn.: Víceleté hodnocení se zabývá provedením doporučení od okamžiku, kdy byla poprvé přijata, až do doby zveřejnění tohoto sdělení v květnu 2020. V případě let 2011 a 2012 je složitější porovnat roční hodnocení s víceletým hodnocením vzhledem k různým kategoriím hodnocení doporučení pro jednotlivé země.